

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук,
доцента **Сильченко Вікторії Володимирівни** на дисертацію

ПОРОДЬКО МАР'ЯНИ ІГОРІВНИ

«Корекція психомоторного розвитку дітей з розладами аутистичного спектру засобами фізичного виховання», подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка

Тема дисертаційної роботи Мар'яни Ігорівни Породько є актуальною для сучасної корекційної педагогіки, оскільки вирішує фундаментальну проблему корекційної спрямованості процесу навчання й виховання дітей із особливими освітніми потребами, а саме дітей із розладами аутистичного спектру. У науковій літературі відсутні фундаментальні доробки щодо становлення окремого напрямку спеціальної методики дошкільного фізичного виховання дітей із розладами аутистичного спектру. Раніше науковцями була досліджувана можливість навчання дітей з РАС загально-розвивальним вправам, ходьбою, бігом та зазначено необхідність розвитку моторики та корекції легких форм аутизму засобами фізичного виховання. Тож важливість та актуальність дисертаційного дослідження М. І. Породько цілком очевидна. Структура дисертаційної роботи логічна у відповідності до поставлених достатньо вагомих дослідницьких завдань. Зміст дисертаційного дослідження загалом можна охарактеризувати як послідовний: від традиційного аналітичного узагальнення наукових здобутків і констатації стану вирішення проблеми в теорії та практиці фізичного виховання через змістовний діапазон, структурування корекційно спрямованого процесу фізичної діяльності дітей із розладами аутистичного спектру.

У **вступі** коректно визначено об'єкт, предмет, мета та завдання дослідження, реалізація яких чітко простежується у розділах роботи. У висновках повною мірою представлено підсумкові матеріали по кожному розділу, які відображають траєкторію наукового пошуку та етапи досягнення

мети дослідження. Грамотно обгрунтовано наукову новизну та практичну значущість дисертаційної роботи.

У **першому розділі** представлено аналіз наукової літератури з проблеми дослідження, характеристику психомоторного розвитку дітей дошкільного віку з розладами аутистичного спектру й визначено вплив засобів фізичного виховання на розвиток психомоторики дітей даної категорії. За позитивне визначаємо кваліфіковане та цілеспрямоване використання дисертанткою засобів фізичного виховання у роботі з дітьми з розладами аутистичного спектру та вплив цих засобів на психомоторний розвиток і необхідність розуміння процесу атипового розвитку дітей.

Проведений дисертанткою аналіз спеціальної літератури з проблеми навчання та виховання дітей із розладами аутистичного спектру та особливості їхнього психофізичного стану дозволили визначити основну спрямованість засобів фізичного виховання: розвиток у дітей імітаційних здібностей; стимулювання їх до виконання інструкцій; формування навичок довільної організації рухів, виховання комунікаційних функцій і здатності до взаємодії в колективі; розвиток рухової рефлексивності; робота по формуванню Я-концепції; збереження та зміцнення здоров'я дітей; розвиток соціально-психологічних можливостей дитини; збереження та покращення психоемоційного стану.

Заслуговує на увагу зазначений Мар'яною Ігорівною вплив засобів фізичного виховання на розвиток психомоторики дітей із розладами аутистичного спектру. Дисертантка поділяє засоби фізичного виховання на основні та додаткові, визначає можливість їх використання як у закладах дошкільної освіти, реабілітаційних центрах, де перебуває дитина, так і в умовах сім'ї. Всі засоби фізичного виховання застосовуються в певних формах роботи: ранкова гімнастика, заняття з фізичного виховання, прогулянки, самостійна рухова діяльність, інші. Кожна з вивчених форм роботи чітко поєднується з режимом дня і відпочинку дитини, гігієнічними процедурами. Авторка на теоретичному рівні прослідкувала можливий вплив

фізичного виховання на дітей із розладами аутистичного спектру - чітке виконання всіх форм роботи допоможе структурувати день; виконання фізичних вправ впливає на розвиток психомоторних функцій, залучення дітей до всіх форм сприяє їх соціалізації, підвищує впевненість у своїх силах. Результати теоретичного дослідження свідчать про послідовність та прискіпливість наукового мислення авторки, її здатність логічно та раціонально викладати значний за обсягом матеріал. Вагомість теоретичного дослідження засвідчує й обсяг опрацьованої літератури, який дорівнює 226 джерелам.

У **другому розділі** описано методи та результати діагностики психомоторики дітей, з'ясовано особливості стану розвитку психомоторики дітей дошкільного віку з розладами аутистичного спектру та їх однолітків з нормотиповим розвитком.

У першому підрозділі було визначено основні завдання констатувального етапу: визначення особливостей психомоторного розвитку дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектру; виявлення відмінностей у психомоторному розвитку дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектру та їх однолітків із типовим розвитком; визначення рівня фізичного розвитку та функціонального стану дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектру та їх однолітків із типовим розвитком; розробка програми емпіричного дослідження впливу фізичних вправ на розвиток психомоторики дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектру. Крім того, розроблено наступні етапи дослідження:

- 1 етап – орієнтовно-організаційний;
- 2 етап – оцінювальний;
- 3 етап – формувальний.

Слід зазначити, що розроблена програма емпіричного дослідження стану психомоторики дітей із розладами аутистичного спектра як чинника загального розвитку дитини забезпечила можливість реалізації практичних

завдань цього дисертаційного дослідження. Програма складається з чотирьох етапів (підготовчий, констатувальний, формувальний, опис результатів дослідження) та трьох блоків дослідження (визначення фізичного розвитку, функціонального стану, психомоторного розвитку).

У другому підрозділі відображено порядок реалізації завдання дисертаційного дослідження, яке полягало в емпіричному дослідженні дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектру. Для детального вивчення стану дитини досліджували фізичний розвиток дітей та функціональний стан дихальної і серцево-судинної систем. Визначення психомоторного розвитку дало змогу розподілити дітей за певними рівнями для організації ефективної корекційної роботи.

У третьому підрозділі за результатами порівняльного та кластерного аналізу зазначено, що діти із розладами аутистичного спектра мають хороший фізичний розвиток та функціональний стан на середньому рівні, але показники аутизму блокують адекватний психомоторний рівень дитини, який своєю чергою впливає на їх млявість, відчуженість, загальмованість, порушену увагу.

У третьому розділі дисертації обґрунтовано необхідність розробки корекційно-педагогічної програми корекції психомоторики дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра з використанням засобів фізичного виховання. Мар'яною Ігорівною було доведено комплексність та диференційованість характеру програми, її спрямованість на розвиток усіх складових психомоторики. Дисертантка вказує на необхідність корекційно-педагогічної програми розвитку психомоторики дітей старшого дошкільного віку із розладами аутистичного спектру, яка базується на зазначених нижче принципах спеціальної педагогіки та адаптивного фізичного виховання, таких як індивідуальний та диференційований підходи до навчання, спеціальне педагогічне керівництво, діяльнісний підхід до навчання й виховання, соціально-адаптувальна спрямованість освіти. У другому підрозділі описано процес впровадження авторської корекційно-педагогічної

програми з корекції психомоторики для дітей дошкільного віку з розладами аутистичного спектру, яке структурно складається з трьох блоків: корекційні заняття з розвитку психомоторики (проводяться в груповій формі та індивідуально); корекційні індивідуальні домашні програми для дітей (проводяться індивідуально); методичні рекомендації для мультидисциплінарної команди спеціалістів, що працює з дитиною. Формувальний експеримент проведено з використанням авторської методики розвитку психомоторики засобами фізичного виховання, що підбиралися індивідуально для кожної дитини. Програма корекційної допомоги з використанням фізичних вправ базується на результатах констатувального експерименту, що поділив дітей на кластери відповідно психомоторного розвитку. Під кожний кластер підбрано фізичні вправи, що дозволяють розвинути психомоторику та коригувати аутистичні показники в цілому. Зазначено необхідність складання індивідуальних домашніх програм для кожної дитини та попереднього навчання батьків.

У третьому підрозділі наведено результати апробації корекційно-педагогічної програми корекції психомоторики дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра з використанням засобів фізичного виховання, які підтверджують її ефективність. Слід відзначити грамотність організації формувального експерименту, продуманість теоретико-методологічного підґрунтя програми, ґрунтовність кількісного та якісного аналізу отриманих результатів.

Основні результати реалізації завдань дослідження узагальнено у **висновках**, які є грамотно структурованими та змістовними. Чітко визначено теоретико-методологічні підходи до вивчення об'єкту та предмету дослідження, зазначено ефективність експериментальної комплексної корекційно-педагогічної програми корекції та розвитку психомоторики дітей старшого дошкільного віку із розладами аутистичного спектру. Дослідження має наукову новизну, яка полягає в визначенні особливостей та рівнів психомоторного розвитку дітей дошкільного віку з розладами аутистичного

спектру та їх однолітків із типовим розвитком; розробці індивідуальних корекційних програм із розвитку та корекції психомоторних показників дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектру; у визначені й теоретичному обґрунтуванні структури, змісту і методичному забезпеченні корекційно-педагогічної програми роботи над корекцією психомоторики дітей дошкільного віку з розладами аутистичного спектру; конкретизовано дані щодо психомоторного розвитку дітей з розладами аутистичного спектру дошкільного віку, що є визначальним у процесі розробки корекційної програми.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що розроблена авторська корекційно-педагогічна програма корекції психомоторики дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра з використанням засобів фізичного виховання може бути використана вихователями, асистентами вихователів, корекційними педагогами, логопедами й психологами, інструкторами фізкультури, які працюють із дітьми дошкільного віку з розладами аутистичного спектра в закладах дошкільної освіти з інклюзивною формою навчання.

Однією з переваг дисертаційної роботи є представленість її змісту та результатів у достатній кількості праць, зокрема – у 12 публікаціях. З них 5 статей опубліковано в наукових фахових виданнях України, які включено до міжнародних наукометричних баз, 6 – у збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських конференцій, 1 посібник. Автореферат дисертаційного дослідження М.І. Породько відображує зміст виконаної роботи й відповідає тексту дисертації.

Попри загальну позитивну оцінку змісту дисертаційного дослідження, хочемо висловити такі зауваження та побажання:

1. У підрозділі 1.4 авторкою створено модель системи корекції психомоторного розвитку дітей із розладами аутистичного спектра. Безумовно, модель є комплексною і циклічною, що відображає всю систему роботи на кожному етапі корекційної роботи з дітьми. Разом з тим,

враховуючи особливості проблематики дослідження, доцільним було б доповнити підрозділ моделлю роботи щодо розвитку психомоторики дітей із типовим розвитком, що надало б можливість порівняти теоретичний аспект даної проблеми у більш ширшому вимірі.

2. У підрозділі 3.2 представлено методичні рекомендації щодо розвитку психомоторики дітей старшого дошкільного віку із розладами аутистичного спектру для корекційних педагогів. Подані рекомендації є своєрідним дороговказом для спеціалістів, які починають працювати з дітьми дошкільного віку з розладами аутистичного спектра. Вважаючи практичну цінність роботи, рекомендуємо опублікувати результати програми з корекції психомоторики в методичних рекомендаціях для батьків, а також видати навчально-методичний посібник з даної проблематики для студентів спеціальності «Спеціальна освіта».

3. Є зауваження до якості редагування тексту дисертації та автореферату, оскільки у них простежуються мовно-стилістичні та граматичні огріхи тощо.

Висловлені зауваження та побажання є дискусійними і не применшують високої оцінки наукового рівня й практичного значення дисертації, що кваліфікується нами як цілісне, ґрунтовне та завершене дослідження теоретико-методологічних основ і програмно-методичного забезпечення корекції психомоторного розвитку дітей з розладами аутистичного спектру засобами фізичного виховання.

Отже, на основі вище зазначеного можна зробити висновок, що дисертаційне дослідження «Корекція психомоторного розвитку дітей із розладами аутистичного спектру засобами фізичного виховання» відповідає усім вимогам Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р., що є підставою для присудження його автору **Мар'яні Ігорівни Породько** наукового ступеня

кандидата педагогічних наук за спеціальністю **13.00.03 – корекційна педагогіка**.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри логопедії та спеціальної
психології ДВНЗ «Донецький державний
педагогічний університет»

В.В. Сильченко

Підпис В.В. Сильченко засвідчую.

Начальник відділу кадрів ДВНЗ «ДПУ»

Є. С. Сілін